

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/165/2004

ZAUFANIE DO INSTYTUCJI PUBLICZNYCH W KRAJACH EUROPY ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
13 października 2003 roku

Tematem badania, które realizowaliśmy ostatnio¹ wspólnie z partnerami z Węgier (TÁRKI)², Czech (CVVM) i Słowacji (Focus) w ramach programu CEORG, było zaufanie do instytucji publicznych, zarówno politycznych, jak i niepolitycznych. W sondażu tym wziął również udział instytut SOCIS z Ukrainy³.

ZAUFIANIE DO INSTYTUCJI POLITYCZNYCH

Spośród przedstawionych respondentom instytucji politycznych najlepsze notowania w omawianych krajach mają prezydenci. Ponad połowa Polaków deklaruje zaufanie do Aleksandra Kwaśniewskiego, a trzy piąte Słowaków - do Ivana Gaszparovicza. Jeszcze większym zaufaniem (zdecydowanej większości respondentów) cieszy się wśród Węgrów prezydent Ferenc Mádl, a wśród Czechów - Vaclav Klaus. Zupełnie inaczej wygląda sytuacja na Ukrainie, gdzie prawie dwie trzecie społeczeństwa deklaruje nieufność do prezydenta Leonida Kuczmy. Wydaje się, że w naszym regionie zaufanie do prezydenta jest odwrotnie proporcjonalne do zakresu posiadanej przez niego władzy: w krajach, gdzie ma on słabszą pozycję, jego notowania są lepsze.

Szefowie rządów Polski, Słowacji i Ukrainy częściej spotykają się z nieufnością niż z zaufaniem. Inaczej jest na Węgrzech i w Czechach, gdzie uczucia te prawie się równoważą. Stosunkowo wysokie notowania Ferenc Gyurcsányego i Stanislava Grossa wynikają zapewne z faktu, że rządzą oni bardzo krótko: na Węgrzech badanie przeprowadzono tuż po desygnowaniu premiera na ten urząd (a jeszcze przed jego zaprzysiężeniem), w Czechach

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (172) zrealizowano w dniach 3-6 września 2004 roku na liczącej 969 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

² Badanie na Węgrzech (TÁRKI) przeprowadzono w dniach 7-15 września 2004 roku (N=1001); w Czechach (CVVM) - w dniach 13-20 września 2004 roku (N=1053); na Słowacji (Focus) - w dniach 8-14 września 2004 roku (N=1016).

Gross jest premierem od półtora miesiąca. Obaj wciąż mają wśród rodaków kredyt zaufania. Premierzy z dłuższym stażem pracy częściej spotykają się z nieufnością niż z zaufaniem: Markowi Belce ufa jedna trzecia Polaków, Wiktorowi Janukowyczowi nieco więcej niż jedna trzecia Ukraińców, Mikulasza Dzurindę (który jest premierem najdłużej, od 1998 roku) darzy zaufaniem co piąty Słowak.

Tabela 1

Proszę powiedzieć, czy darzy Pan(i) zaufaniem następujące instytucje	Zaufanie	Nieufność	Trudno powiedzieć
	w procentach		
▪ Prezydent państwa			
Polacy	56	36	8
Czesi	76	22	2
Węgrzy	73	22	5
Słowacy	60	31	9
Ukraińcy	28	63	9
▪ Premier rządu			
Polacy	32	50	17
Czesi	46	48	6
Węgrzy	46	46	8
Słowacy	20	78	2
Ukraińcy	35	54	11
▪ Posłowie i senatorowie, członkowie parlamentu			
Polacy	9	82	9
Czesi	23	71	6
Węgrzy	29	66	5
Słowacy	24	74	2
Ukraińcy	19	70	11
▪ Partie polityczne			
Polacy	10	81	9
Czesi	24	71	5
Węgrzy	29	66	5
Słowacy	16	81	3
Ukraińcy	20	67	14

³ Sondaż zrealizowano w dniach 30 sierpnia - 6 września 2004 roku (N=1200).

We wszystkich omawianych krajach społeczeństwa nie ufają swoim parlamentarzystom. W każdym z nich większość respondentów wyraża do nich nieufność. Najgorzej pod tym względem jest w Polsce, gdzie mniej niż co dziesiąty Polak ufa członkom parlamentu. Na Ukrainie zaufanie deklaruje co piąty, na Słowacji i w Czechach - prawie co czwarty, a na Węgrzech więcej niż co czwarty.

Negatywne nastawienie można też zaobserwować w stosunku do partii politycznych. We wszystkich pięciu krajach większość respondentów jest wobec nich nieufna. Z najmniejszym zaufaniem spotykają się one w Polsce (ufa im co dziesiąty dorosły). Nieco większym zaufaniem darzą swoje partie Słowacy (16%), Ukraińcy (20%) i Czesi (24%), a stosunkowo największym - Węgrzy (29%).

ZAUFANIE DO PRASY I TELEWIZJI

Badając zaufanie do środków masowego przekazu pytaliśmy ogólnie o prasę i telewizję. Nie rozróżnialiśmy poszczególnych tytułów prasowych, nie dzieliliśmy też telewizji na publiczną i prywatną. Możliwe więc, że taka ocena uśrednia zróżnicowany stosunek do różnych podmiotów. Przedstawione wyniki można interpretować jako miarę (subiektywnie ocenianej) rzetelności obu tych mediów. Zaufanie do środków masowego przekazu nie jest związane z ich niezależnością w danym kraju. Na Ukrainie, gdzie, jak wynika z badań organizacji Freedom House, media nie mają swobody działania, respondenci ufają im prawie tak samo często jak w Polsce i częściej niż na Węgrzech - a w obu tych krajach media są wolne.

W większości omawianych krajów Europy Środkowej i Wschodniej mass media cieszą się dużym zaufaniem. Prasie ufa ponad połowa Polaków, Czechów, Słowaków i Ukraińców. Inaczej sytuacja wygląda na Węgrzech, gdzie przeważają osoby nieufne wobec prasy. Telewizja cieszy się zaufaniem przynajmniej połowy respondentów w każdym z pięciu krajów. Najbardziej ufają swojej telewizji Słowacy i Czesi, nieco rzadziej Polacy i Ukraińcy. Na Węgrzech jest jedynie minimalnie więcej osób deklarujących zaufanie niż nieufnych.

Tabela 2

Proszę powiedzieć, czy darzy Pan(i) zaufaniem następujące instytucje	Zaufanie	Nieufność	Trudno powiedzieć
	w procentach		
▪ Prasa			
Polacy	55	34	11
Czesi	61	35	4
Węgrzy	38	58	4
Słowacy	61	35	4
Ukraińcy	52	39	8
▪ Telewizja			
Polacy	58	32	10
Czesi	67	30	4
Węgrzy	51	46	3
Słowacy	72	26	2
Ukraińcy	56	38	6

ZAUFIANIE DO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Związki zawodowe nie cieszą się dużym zaufaniem - we wszystkich pięciu omawianych krajach przeważają nieufni. Najwyższe zaufanie do organizacji związkowych jest na Słowacji i w Czechach (po 35%), a najniższe na Węgrzech (28%), gdzie zdecydowanie dominuje nieufność. W Polsce, podobnie jak na Ukrainie, około jednej czwartej respondentów nie ma zdania na temat ich działalności.

Tabela 3

Proszę powiedzieć, czy darzy Pan(i) zaufaniem następujące instytucje	Zaufanie	Nieufność	Trudno powiedzieć
	w procentach		
▪ Związki zawodowe			
Polacy	31	43	25
Czesi	35	43	22
Węgrzy	28	54	18
Słowacy	35	50	16
Ukraińcy	32	41	27

ZAUFANIE DO KOŚCIOŁA

Porównanie zaufania do Kościołów jest utrudnione z uwagi na fakt, że w każdym kraju inna jest ich pozycja, stopień dominacji jednego z nich, ich pluralizacja. Tak więc, zróżnicowany stosunek do tej instytucji może się przekładać na uśrednioną ocenę, która maskuje różnice - być może wyraźne - w zaufaniu do poszczególnych Kościołów.

Najwięcej osób deklarujących zaufanie do Kościoła jest na Ukrainie, nieco mniej - w Polsce i na Słowacji. W każdym z tych krajów więcej niż połowa dorosłych wyraża zaufanie. Węgrzy są w tej sprawie podzieleni, a Czesi charakteryzują się większą niż inni nieufnością do Kościoła.

Tabela 4

Proszę powiedzieć, czy darzy Pan(i) zaufaniem następujące instytucje	Zaufanie	Nieufność	Trudno powiedzieć
	w procentach		
▪ Kościół			
Polacy	56	35	9
Czesi	31	53	16
Węgrzy	48	45	7
Słowacy	54	40	7
Ukraińcy	72	18	11

ZAUFANIE DO WOJSKA I POLICJI

Policja cieszy się większym zaufaniem w krajach Grupy Wyszehradzkiej niż na Ukrainie. Ufa jej większość Węgrów i Polaków oraz niespełna połowa Czechów i Słowaków. Na Ukrainie mniej niż jedna trzecia społeczeństwa wyraża zaufanie do tej instytucji.

We wszystkich omawianych krajach lepsze notowania niż policja ma wojsko, choć proporcje ufających i nieufnych są zróżnicowane. Największym zaufaniem darzą wojsko Polacy (77%), a trochę mniejszym - Słowacy (74%). Jednak także w Czechach, na Węgrzech i na Ukrainie większość społeczeństwa obdarza wojsko zaufaniem.

Tabela 5

Proszę powiedzieć, czy darzy Pan(i) zaufaniem następujące instytucje	Zaufanie	Nieufność	Trudno powiedzieć
	w procentach		
▪ Policja			
Polacy	54	38	7
Czesi	48	49	3
Węgrzy	64	33	3
Słowacy	44	54	2
Ukraińcy	31	59	10
▪ Wojsko			
Polacy	77	12	11
Czesi	62	26	12
Węgrzy	58	32	10
Słowacy	74	22	5
Ukraińcy	60	30	11

ZAUFIANIE DO SĘDZIÓW

Zaufanie do sędziów jest bardzo różne w prezentowanych krajach. Jedynie na Węgrzech ufa im większość dorosłych. W Czechach ponad dwie piąte społeczeństwa wyraża zaufanie do sędziów, a połowa - nieufność. Na Słowacji, Ukrainie i w Polsce większość jest nieufna.

Tabela 6

Proszę powiedzieć, czy darzy Pan(i) zaufaniem następujące instytucje	Zaufanie	Nieufność	Trudno powiedzieć
	w procentach		
▪ Sędziowie			
Polacy	29	59	12
Czesi	43	51	6
Węgrzy	61	32	8
Słowacy	33	63	4
Ukraińcy	33	54	13

Zarówno w krajach grupy Wyszehradzkiej, jak i na Ukrainie można zauważyć kryzys zaufania do instytucji politycznych: parlamentu, partii politycznych, rządu. Społeczeństwa tych krajów nie ufają partiom i posłom, premierzy szybko tracą kredyt zaufania. W Polsce zjawisko to jest szczególnie widoczne. W żadnym z omawianych krajów partie i posłowie nie są traktowani z taką nieufnością.

Warto zwrócić uwagę na fakt, że zaufanie do środków masowego przekazu w naszym regionie nie pozostaje w związku z ich rzeczywistą rzetelnością - media zniewolone mogą (choć nie muszą) cieszyć się większym zaufaniem niż niezależne.

Opracował
Michał WENZEL